

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ТЕХНІЧНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

С.Ф.Панов

*кандидат технічних наук, доцент кафедри іноземної філології
Національного авіаційного університету*

У статті висвітлюється питання наукового обґрунтування рекомендацій щодо управління якістю та забезпечення якістю у вищій освіті у процесі роботи з майбутніми перекладачами. Акцентовано увагу на аспекти кола якості із одночасним формуванням у майбутніх перекладачів сучасного мислення.

Ключові слова: освіта, якість, управління якістю, технічний перекладач.

Базовою складовою сучасної політики в освіті найбільш розвинених країн світу визнано стратегію якості освіти. Показником якості освітньої діяльності в суспільстві є фахова складова в оцінці розвитку творчого людського потенціалу, добробуту та якості людського життя. Згідно Законодавства України про освіту у Національній доктрині розвитку освіти наголошено про необхідність переосмислення підходів до управління якістю освіти, основою яких має стати система моніторингу ефективності управлінських рішень. Із цього випливають два конкретних завдання: управління якістю освіти та оцінювання якості освіти при фаховій підготовці технічних перекладачів.

У контексті оновлення змісту вищої освіти та аналізу системи показників якості, переходу на інноваційно-гуманістичний підхід до побудови навчально-виховного процесу, розвитку професійного мислення й інформаційної культури, пріоритету професійної підготовки та самоосвіти технічних перекладачів важливо осмислити проблеми методичного супроводу. Цьому сприяє застосування сучасної навчальної книги за фахом технічного перекладу, технічних засобів, сучасних методик викладання як складової педагогічної системи.

Навчальна книга з технічного перекладу повинна об'єднувати стиль та переклад технічного перекладу. Перша складова діє як програма оформлення цінотно-орієнтованої діяльності, а переклад створює розробку іншомовних засобів, які цю програму висвітлюють. Щодо управління та оптимізації перекладацької діяльності то завдання стилістики та перекладу діють взаємодоповнюючі друга друга. Створення цього супроводу має враховувати реальний стан справ у теорії і практиці навчально-виховного процесу підготовці технічних перекладачів в Україні, зарубіжний досвід і тенденції сучасного стану методик викладання фахових дисциплін. У концепції

навчального процесу щодо стосовно для технічних перекладачів наголошується на необхідності проектування і створення навчально-книжкового комплексу, якій має включати навчальну програму, підручник, збірку творчих завдань для студентів, книжку для викладача, робочий зошит, хрестоматію з технічного напрямку, навчально-наочні аудіовізуальні посібники, систему довідкової технічної літератури, тести для формування творчого мислення технічного напрямку, технічні словники.

Основне завдання такої літератури - допомогти в оволодінні соціальним досвідом, мовою певної науки, сприяти вихованню в майбутнього технічного перекладача культури наукового професійного мовлення і мислення. Але перш ніж оцінити якість освіти фахової підготовки технічних перекладачів та аналізувати отримані результати й управляти нею, необхідно визначитися щодо показників, за якими буде здійснюватися оцінювання.

Аналіз досліджень, публікацій існуючих напрацювань показує, що під показниками в освітній сфері розуміються статистичні дані, збирання яких передбачено загально визнаним засобом. Вони повинні здійснювати моніторинг стандартів освіти, надавати інформацію про стан, стабільність або зміни, функціонування або результативність системи освіти чи її окремих аспектів. У світовій практиці застосовується кілька систем показників якості освіти, які можуть бути використані для аналізу поточного стану освітньої сфери. Вони поділяються на два типи моделей: міжнародні та національні. Розглянемо деякі з найбільш поширених систем показників якості освіти.

Якість продукту [1, 48-62] або сервісу можна перенести у сучасному розгляді на систему освіти. Продукт освіти може бути сприйматися як випускник – магістр, спеціаліст, бакалавр [5, 572]. Якість такого продукту може визначитися в повної мірою на фахові здібності

сті, які він може здійснювати після того як почне працювати за обраною фаховим напрямом. Це дає змогу на рішення замовника на відповідність, або недостатність кваліфікації випускника. Якість процесу професійної підготовки – це відповідність учбових програм, вимог учбового процесу, учбового сучасного обладнання та супроводу. Це все відіграє велику роль у забезпечення якості, а також для оптимізації витрат учбового процесу.

Мета даної статті полягає у висвітленні проблеми впровадження інноваційних методів оцінки якості підготовки технічних перекладачів сучасного рівня.

Контроль якості оцінювання фахової підготовки технічних перекладачів входить складовою частиною до системи навчання іноземних мов. На відміну від власного навчання іноземної мови, метою якого є формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь, завдання контролю якості фахової підготовки технічних перекладачів є визначення та оцінювання рівня їх сформованості.

Як складова системи навчання, контроль має свої функції, види, форми, засоби та об'єкти. Для цього в [2, 7] викладені основні питання теорії художнього перекладу де розглядався зміст предмету і мовни проблеми перекладацької діяльності. Сучасними освітніми технологіями повинні збагачуватися підручники лінгвістичного блоку професійної підготовки технічних перекладачів. Останнім часом освітній простір наповнюється підручниками, в яких розглядаються основні питання курсу з урахуванням сучасного стану науки, подається необхідна довідкова інформація, функції контролю, вимоги до контролю, види контролю, форми контролю, основні об'єкти контролю у навчанні іноземної мови.

Міжнародні моделі систем показників якості освіти детально розглядаються у Рамковій Програмі з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України, де є етапи розробки і використання тесту, основні функції тестування іншомовних навичок і вмінь, типи тестів, основні характеристики тестів, основні види тестових завдань, основні види прагматичних тестових завдань, основні вимоги до тестових завдань, об'єкти вимірювання при тестовому контролі іншомовної комунікативної компетенції, приклад формату (структури) тесту, формат міжнародного тесту, переваги тестових форм контролю, недоліки тестових форм контролю, цілі впровадження незалежного тестування [3, 232-251].

Успішна реалізація функцій контролю впливає на ефективність як контролю, так і всього процесу навчання. Виділяють такі фун-

кції контролю: функції зворотного зв'язку, оцінювальна, навчальна і розвиваюча.

Функція зворотного зв'язку є основною функцією контролю, яка забезпечує керування процесом навчання іноземної мови. Зворотний зв'язок діє у двох напрямках: на вчителя і на студента.

Зворотний зв'язок, що діє у напрямі до вчителя, несе йому інформацію про рівень успішності студентів. Вчитель аналізує інформацію на предмет наявності недоліків, проводить діагностику відхилень у мовленнєвій діяльності студентів, виявляє ступінь відповідності обраної стратегії і тактики навчання реальним потребам. Це дає можливість своєчасно оцінити методичну ситуацію і внести необхідні коригуючі зміни щодо вибору прийомів, способів і методів навчання, відбору вправ, визначення режиму і тривалості їх виконання, послідовності організації всієї навчальної роботи із студентами.

Зворотний зв'язок у напрямі до студентів дає їм інформацію про успішність їх навчальної діяльності з оволодіння іншомовними навичками та вміннями. Така інформація дозволяє студентам здійснювати самооцінку досягнень в оволодінні мовою і планувати свою подальшу навчальну діяльність.

Оцінювальна функція реалізується в ході оцінювання результатів виконання студентами навчальних завдань. Оцінка вказує на певний рівень володіння іншомовною мовленнєвою діяльністю, є орієнтиром для студентів у подальшій діяльності в опануванні іноземної мови.

Навчальна функція контролю реалізується на основі синтезу набутих навичок і вмінь в оперуванні засвоєним мовним та мовленнєвим матеріалом, які актуалізуються у процесі виконання контрольних завдань. Контрольне завдання за характером є вправою, виконання якої потребує від студента здійснення певних мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення мети, поставленої у завданні. Ці мовленнєві дії реалізуються завдяки функціонуванню відповідних мовленнєвих навичок і вмінь, в результаті чого відбувається їх подальше закріплення та удосконалення. А під час виконання контрольних завдань продовжується процес навчання.

Перспектива отримання високих результатів у виконанні контрольних завдань заохочує студентів до вдосконалення володіння іноземною мовою. Для того щоб ці функції успішно реалізувались у практиці навчання та контролю завдання мають бути з такими напрямками як цілеспрямованість, репрезентативність, об'єктивність та систематичність.

Систематичність контролю реалізується за умови його регулярного проведення у про-

цесі навчання іноземної мови на всіх етапах навчання. Систематичність контролю від об'ражається в таких його видах:

а) поточний контроль, який здійснюється на протязі вивчення конкретної теми для визначення рівня сформованості окремої навички або вміння, якості засвоєння певної порції навчального матеріалу;

б) рубіжний контроль, який проводиться після закінчення роботи над темою, тематичним циклом, в кінці кварталу, року;

в) підсумковий контроль, який реалізується після завершення відповідного ступеня навчання іноземної мови.

Кожний із видів контролю виконує усі функції, властиві контролю, але залежно від його виду та напрямку функція має особливе значення і виступає домінуючою.

У процесі поточного контролю домінуючою є функція зворотного зв'язку. На основі результатів поточного контролю вчитель отримує інформацію про успішність або неуспішність організації навчального процесу з іноземної мови. Це дає йому можливість своєчасно коригувати навчальну діяльність студентів з оволодіння іноземною мовою.

У рубіжному та підсумковому контролю на перший план виступає оціночна функція контролю, оскільки метою цих контрольних завдань є визначення та оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в оволодінні навичками і вміннями технічного перекладу за певний етап навчальної роботи.

Українськими і зарубіжними дослідниками розробляються теоретичні та практичні засоби для вищої школи, які мають велику перевагу при керуванні навчальною діяльністю студентів і дають аналізувати чинники мотиву інтересу до професії. При навчанні майбутніх технічних перекладачів цей інтерес може мати

багатовекторний характер від педагогічного до технічного напрямку. Професійна підготовка технічних перекладачів у вищих навчальних закладах має свої особливості у фахових напрямках "іноземна мова", "рідна мова", "технічна термінологія", "технічний переклад", "технічна інформація" та "інформаційні технології". А педагогічна діяльність повинна передбачати навчання у контексті технічно-інформаційному перекладацькому напрямку. Питання якості вузівського підручника для технічних перекладачів обговорюються на міжнародних та всеукраїнських заходах. Але підручників для вищої школи для професійної підготовки технічних перекладачів поки що не створено.

Недостатнє фінансування галузі призвело до того, що вузівська книга по технічному перекладу перестала бути загальноукраїнською та знаходить місце у регіональних видавництвах для внутрішнього ринку. Але в умовах швидкого розвитку інформаційного суспільства виробництво традиційних посібників на паперових носіях усе більш проблематично: їх змістовий матеріал нерідко перестає бути актуальним, що до впровадження в навчальну практику. Таким чином, виникає потреба в розробці стратегії видання навчальної літератури, координації щодо створення підручників ефективними засобами [4, 17] для формування складових професійної компетенції підготовки технічних перекладачів.

Використання запропонованої системи показників при проведенні моніторингу якості вищої освіти дає змогу здійснювати своєчасний аналіз, коригування діяльності об'єктів і суб'єктів, а також розробляти рекомендації для подальшого розвитку галузі. Описані заходи дають можливість об'єктивно оцінити освітні системи усіх рівнів та сприятимуть підвищенню якості вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гембрис С.Г.Й. Управление качеством / С.Г.Й.Гембрис. – М.: СмарТБук, 2008. – 128 с.
2. Міщенко Л.А., Турченко О.М. Теорія і практика перекладу (німецькою мовою) / Л.А.Міщенко, О.М.Турченко. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 176 с.
3. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навч. посіб. – К.: Ленвіт, 2008. – 285 с.
4. Рамкова Програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / Амеїна С.М., Аззоліні Л.С., Беньямінова Н.Є. – К.: Ленвіт, 2006. – 90 с.
5. Panov S.F. Qualitätsmanagement und Qualitätssicherung im Ausbildung / S.F.Panov // Наукові записки. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2008. – Вип. 9. – С. 571–574. – (Сер. «Філологічна»).

Стаття надійшла до редакції 15.01.2010 р.